

ФОНДАЦИЯ
„ПАРТНЬОРИ-БЪЛГАРИЯ“

Когато моеТО дете е свидетел

Информация за родители, настойници
и за всички възрастни, на които се налага
да придружават деца свидетели в съда.

Свидетелите се явяват в съда, за да предоставят информация за минали събития, в които са участвали лично или са чули за тях от другиго.

Някои деца възприемат добре ролята на свидетели, за други обаче отиването в съда се оказва сериозно и стресиращо преживяване.

Понякога децата, които отиват в съда мислят, че са направили нещо лошо или нередно. В такъв момент подкрепата на близък човек е изключително важна.

В тази книжка ще намерите съвети как да помогнете на детето си да се почувства по-сигурно, когато трябва да дава свидетелски показания. Ще намерите и препоръки това как да се справите със собствените си притеснения. Информацията за правата на родителя в хода на наказателното производство ще Ви позволи да защитите по-добре интересите си.

ВАЖНО: Детето трябва да разкаже за случилото се със свои думи. Не трябва да го карате да учи готови фрази. Ако давайки показания създава впечатление, че е „наизустило“ определени изрази, може да се стигне до прекратяване на делото, защото показанията му няма да звучат достоверно.

Copyright © 2003 Фондация Ничии Деца

Тази книжка се базира на изданието на фондация „Ничии деца“ „Gdy Twoje Dziecko jest świadkiem w sądzie“, 2003

Консултант: Дорина Христова

Превод: Бюро преводи

Снимки: Томас Чеховски

Графичен дизайн и предпечат: Студио Локал

Печат: ЕТ „Кронос“

© 2007 Фондация „Dzieci Niczyje“, www.fdn.pl

© 2007 Фондация „Партньори-България“, www.partnersbg.org

ISBN 978-954-9945-17-1

Книжката е отпечатана с финансовата подкрепа на Европейския съюз и фондация ОАК.

Изразените в нея мнения са на авторите и не отразяват непременно становището на ЕС.

OAK FOUNDATION

СЪДЪРЖАНИЕ

Как да помогнем на детето свидетел.	3
Когато детето се притеснява.	4
Когато поведението на детето ни тревожи.	4
Помощ от специалисти	4
Колко време се чака до първото съдебно заседание	5
Преди съдебното заседание	4
Ролята на родителя по време на съдебното заседание	6
Помощ за възрастния	7
Дали да кажем на детето за делото.	7
Трябва ли родителите да ходят в съда	7
Образуване на наказателно производство	8
Какво се случва в съда	9
Съдът се произнася	10
След делото	11
Полезни контакти	12

1. Как да помогнем на детето свидетел?

Задължение на органите на наказателното производство (следователи и дознаватели), прокурорите, съда и социалните работници от дирекция "Социално подпомагане" е да отговорят на Вашите въпроси във връзка с участието на пострадалото от престъплението дете в наказателното производство.

Полезни контакти на институции, които помагат на пострадали от насилие деца може да намерите на стр. 12. Хората, които работят там познават законодателството и могат да Ви предоставят информация както за задълженията на децата свидетели, така и за правата, с които разполагате като родители, настойници или попечители.

Съвет и подкрепа може да получите и на телефон (02) 963 26 77 и 963 26 88 в Информационния център за правата на детето към фондация "Партньори-България" - гр. София.

2. Призоваха детето ми за свидетел. Мога ли да му помогна с нещо?

Да.

Когато детето Ви е станало жертва или е свидетел на престъпление, трябва да положите усилия, за да го убедите, че:

- ще постъпи правилно, ако разкаже всичко на следователя, дознателя, прокурора и съдията за случилото се;
- няма вина за това, което някой друг е извършил;
- свидетелят не прави нищо лошо, когато казва истината;
- свидетелят има важна мисия и помага на съда да вземе справедливо решение.

**Детето ми е потиснато и мисля, че нещо го притеснява.
Трябва ли да разговарям с него за това?**

Да.

- Насърчавайте детето да разговаря с Вас за своите тревоги. Може би притесненията му са свързани с нещо, което не знаете. Изслушайте го. Отнасяйте се сериозно към проблема му, постарайте се да го успокоите. Отделете му повече внимание, но не настоявайте постоянно да се връща към преживяното и спомена за него;
- Обичайният дневен ритъм действа успокояващо. В такива моменти не планирайте нищо, което може да промени режима на детето (преместване, смяна на училище, пътуване).

Детето свидетел най-често се страхува:

- **Да се срещне с обвиняемия/подсъдимия**

Ако детето се страхува от срещата, споделете това със следователя, дознателя, прокурора или съдията. Прокурорът или съдът могат да вземат мерки за защита на детето свидетел при възникнала реална опасност за неговите или Вашите живот и здраве. Детето Ви може да получи временна защита чрез: осигуряване на лична физическа охрана от органите на Министерството на вътрешните работи или запазване в тайна на неговата самоличност.

- Да бъде наказано (дори да отиде в затвора), ако разкаже за онова, което се е случило. Уверете детето, че като свидетел трябва да казва истината и не може да бъде наказано заради това.
- **Да се затрудни да отговори на поставените въпроси**
Детето може да помоли за помощ психолога/педагога, който му помага докато дава показания. Трябва внимателно да изслушва всеки въпрос. Обяснете на детето, че ако не разбира нещо или не знае отговора на зададения въпрос, трябва да сподели това с разследващите органи и съда или да помоли за повторение. Уверете го, че няма да си навлече неприятности.
- **Да забрави или обърка нещо, докато дава показания**
Детето Ви може да се притеснява от това, че по-рано не е казало всичко на разследващите органи или в момента нещо е забравило. Не бива да се плаши или обърква от този факт. Поощрявайте го да споделя, ако се затруднява да отговори на въпросите на следователя, дознателя, прокурора или съдията.

3. Детето ми се държи доста странно. Може ли това да има връзка с наближаващото дело?

Да, възможно е.

Нормално е свидетелите да се притесняват. Мисълта за предстоящото участие в съдебно производство може да се отрази на поведението на детето.

“Симптомите” най-често са:

- самообвинения: детето смята, че е отговорно за извършеното престъпление;
- смесени чувства към обвиняемия: изпитва гняв към него и същевременно се притеснява, че ще понесе наказание, особено ако обвиняемият е член на семейството или близък;
- прояви на агресия;
- липса на концентрация;
- психологически и физиологични проблеми: безсъние, страх от тъмното, “изпускане” нощем или загуба на апетит;
- други прояви на безпокойство.

4. Тревожа се за детето си. Възможно ли е да се консултираме със специалист, докато чакаме делото?

Детето се нуждае преди всичко от подкрепата на най-близките си хора. За да го разберете по-добре и да помогнете, поговорете за състоянието му с психолог, терапевт или с друг специалист.

Решението дали и към кого да се обърнете за подкрепа е изцяло Ваше, а не на полицията, следствието, дознанието, прокуратурата или съда. Добре е да уведомите следователя, дознателя, прокурора или съдията, ако детето Ви ще ползва помощта на избран от Вас психолог, терапевт или друг специалист.

Показанията на свидетели, които преди делото са преминали терапия, могат да се подлагат на съмнение. Ако се ползвате от помощта на специалист (и той/тя не е назначен/а от компетентен орган), е добре да го информирате, че детето Ви ще дава показания. Целта е да се избере най-подходящата форма на психологическа подкрепа.

Наетият от Вас специалист не може да гарантира, че всичко, което чуе от детето, ще остане в тайна. Той/тя също може да бъде призован/а като свидетел, за да даде показания за детето или за хода на провежданата терапия.

Във всяко административно или съдебно производство, по което се засягат правата или интересите на дете, то задължително се изслушва, ако е навършило 10-годишна възраст, освен ако това би навредило на неговите интереси. Когато не е навършило 10 години, може да бъде изслушано в зависимост от степента на неговото развитие. Изслушването и консултирането на детето се извършват в подходяща обстановка и в присъствието на социален работник от дирекция “Социално подпомагане” по настоящия адрес на детето, а при необходимост - и в присъствието на друг специалист.

В наказателното производство малолетните свидетели задължително се разпитват в присъствието на педагог или психолог, определен от съда. А когато е необходимо, и в присъствието на техния родител или настойник. По отношение на непълнолетните свидетели следователят, дознателят или съдията преценяват дали разпитът да се проведе в присъствието на посочените по-горе лица. Специалистите трябва да помогнат на детето да се справи по-лесно с ролята си на свидетел.

Следователят, дознателят, прокурорът или съдията могат по собствена инициатива да назначат извършването на експертиза на детето свидетел. Това не е лечение. Такава експертиза се извършва от вещо лице и е необходима, за да се удостовери дали детето Ви правилно възприема значимите за делото факти и дали може да дава достоверни показания за тях.

5. Колко време трябва да чакаме до първото съдебно заседание?

На този въпрос не може да се даде точен отговор. Би трябвало делата с участие на деца да се считат за приоритетни, макар това да не е изрично уредено в закона. Когато са налице основания за разглеждане на делото в съдебно заседание, съдът насрочва делото в двумесечен срок, а в редки случаи в срок не по-дълъг от три месеца. Ако това забавяне Ви безпокои и бихте искали да разберете как се развива производството, можете да помолите за повече информация в деловодството на съответния съд.

6. Преди съдебното заседание

Никой не познава детето по-добре от Вас самите. Ако сте участник в наказателното производство, е много важно да предоставите на съда всяка информация, която се отнася до показанията на детето. Това трябва да стане колкото се може по-бързо, най-добре в писмен вид, под формата на молба. Последната се завежда в деловодството на съда¹. Молбата съдържа наименование на съда, номера на делото, както и информация за подателя. Номерът на делото може да вземете от деловодството на съответния съд.

- Информирайте съда за психическото и здравословното състояние на детето, ако проявява симптоми, които Ви притесняват. Опасенията Ви следва да бъдат потвърдени от вещо лице;
- Информирайте съда, ако детето има проблеми с говора, слуха или зрението. Ако те сериозно препятстват даването на показания, съдът може да назначи т. нар. “тълковник”.

1. Всички документи, адресирани до съда се подават най-малко в три екземпляра, като единият от тях, подпечатан в деловодството, подателят запазва за себе си.

Когато е необходимо, заседанието или отделни процесуални действия, в т. ч. разпитът на Вашето дете, могат да се провеждат извън съдебната зала:

- може да подадете молба детето да бъде разпитано извън сградата на съда, но съдът е този, който окончателно решава къде ще се проведе съдебното заседание или съответното процесуално действие. Молбата Ви може да бъде отхвърлена;
- може да подадете молба детето да дава показания в отсъствието на обвиняемия, но преценката за това също е на съда.

7. Мога ли по някакъв начин да повлияя на хода на делото, в което участва моето дете?

Детето не може само да защитава правата си, пред съда го представляват родителите му, неговият настойник, попечител, особен представител, назначен от съда или повереник. Това са хората, чрез които то участва в наказателното производство.

Ако сте родител на дете, пострадало от престъпление, е Ваше право и отговорност да участвате в производството в ролята на частен обвинител или граждански ищец.

За да станете частен обвинител, е необходимо да подадете писмена молба или да отправите устно искане. Молбата трябва да съдържа данни за Вас, както и за обстоятелствата, на които се основава. Подава/отправя се най-късно до започване на т. нар. съдебно следствие пред съответния първоинстанционен съд.

Необходимо е да знаете, че като частен обвинител сте пълноправен участник в наказателното производство. Независим(а) сте, когато се явявате заедно с обществения обвинител, т.е. с прокурора. Можете да участвате на собствено основание, дори след като прокурорът заяви, че не поддържа обвинението.

В качеството на частен обвинител имате право:

- да се запознаете с делото и да правите извлечения от него;
- да представяте доказателства;
- да участвате в съдебното производство лично или чрез повереник;
- да правите искания, бележки и възражения;
- да обжалвате актовете на съда, когато са накърнени правата и интересите Ви.

Ако представите доказателства, че не сте в състояние да платите адвокатско възнаграждение, но искате да се възползвате от услугите на повереник, съдът, който разглежда делото като първа инстанция, може да Ви назначи такъв.

Когато интересите на детето, пострадало от извършеното престъпление и Вашите като негов родител, настойник или попечител са противоречиви, съответният компетентен орган ще му назначи особен представител - адвокат.

Ако Вашето семейство е претърпяло вреди от престъплението, можете да предявите граждански иск в същото наказателно производство като граждански ищец. Гражданският иск се предявява, както срещу подсъдимия, така и срещу други лица, които носят гражданска отговорност за вредите, причинени от престъплението.

В качеството на граждански ищец имате право:

- да участвате в съдебното производство;
- да искате обезпечаване на гражданския иск;

- да се запознавате с делото и да правите извлечения от него;
- да правите искания, бележки и възражения;
- да обжалвате актовете на съда, когато са накърнени правата и интересите Ви.

Можете да станете граждански ищец и от името на Вашето дете. За целта в същия съд, в който се води наказателното дело, трябва да внесете прецизно формулирана молба за обезщетяване на вредите от престъплението. В молбата (гражданския иск) се посочват: трите имена на подателя и на лицето, срещу което се предявява искът; номерът на наказателното дело, по което се подава; престъплението, от което са причинени вредите; характерът и размерът на вредите, за които се иска обезщетение. Молбата може да бъде устна или писмена и се предявява най-късно до започването на съдебното следствие пред съответния първоинстанционен съд.

Разглеждането на молбата за обезщетяване на вредите от престъплението (гражданския иск) не може да стане причина за отлагане на наказателното дело. Ако съдът откаже да допусне молбата Ви, можете да предявите отделен иск в рамките на ново гражданско дело. Такава искова молба се подава в деловодството на гражданското отделение на съответния районен или окръжен съд (в зависимост от размера на иска). Трябва да посочите сумата, която претендирате и да обосновате нейния размер.

8. Аз също имам проблеми. Мога ли като родител да получа помощ?

Да.

Нормално е да имате нужда от подкрепа.

Вие сте в правото си да се чувствате ядосан(а), да се страхувате или да бъдете притеснен(а).

Но емоциите Ви могат да бъдат заразителни.

Вероятно ще Ви бъде трудно да се владеете през цялото време. Детето може да се уплаши, ако забележи у Вас прояви на гняв, напрежение или загриженост. Ще си помисли, че му се сърдите или страдате заради него. Трябва да положите усилия да го убедите, че не го обвинявате за нищо.

9. Добре ли е предварително да говорим с детето за делото?

Да.

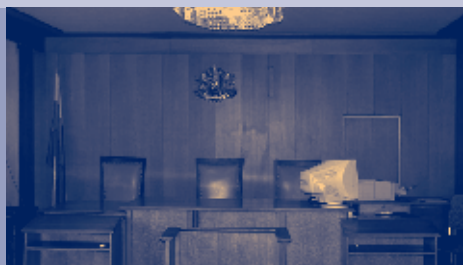
Недопустимо е да заведете детето си в следствието или съда без предварителна подготовка. И Вие, и то ще се чувствате по-спокойни, ако знаете какво предстои. Детето може да сподели безпокойството си и да Ви задава въпроси.

Можете да отидете заедно в съда няколко дни преди съдебното заседание. Покажете му как изглежда сградата, въведете го вътре, за да види съдебните зали.

10. Трябва ли да придружа детето в съда?

Да.

Трябва да придружавате детето в съда или на мястото, където ще дава показания. Преди да решите дали да останете, докато то дава показания, се опитайте да разбе-

рете как ще се чувства във Ваше присъствие. Някои деца се притесняват и искат да спестят на родителите си подробностите, свързани с престъплението. Други може да се чувстват по-сигурни, когато родителите им са с тях, докато дават показания.

Обикновено детето иска да бъде с близък човек. Когато го водите на лекар, то очаква, че ще го придружавате навсякъде. За него би било много тежко, ако пред лекарския кабинет му кажете: „Чао, ще се видим после“.

Трябва да овладеете собствените си емоции. Вашето притеснение може да се превърне в източник на допълнителен стрес за детето. Помолете свои близки да Ви придружат, когато отивате в съда. Подкрепата на някой, който не е емоционално обвързан с делото може да се окаже много полезна за Вас и детето.

Ако се явявате в съда в ролята на свидетел, е възможно съдът да изслуша първо Вас. Детето ще остане само пред съдебната зала. Добре би било, ако в това време го придружава някой близък.

Ако участвате в делото като частен обвинител или граждански ищец и искате да присъствате в съдебната зала през цялото време, трябва да осигурите придружител на детето до края на съдебното заседание.

Правилото е, че свидетелите не присъстват в съдебната зала до разпита им, с изключение на тези, които са частни обвинители или граждански ищци. След като дадат показанията си, децата свидетели трябва да напуснат съдебната зала, освен ако съдът не постанови друго.

11. Образуване на наказателно производство

По силата на българското законодателство разследващи органи са следователят и дознателят. Те осъществяват функциите си под ръководството на прокурор. Досъдебно производство се провежда по дела от общ характер и включва разследване и действия на прокурора след приключване на разследването. Образува се с постановление на прокурор². След като последният внесе т. нар. “обвинителен акт”, съдът поема ръководството върху производството и решава всички въпроси, свързани с делото.

Разследващият орган уведомява прокурора за хода на разследването, като обсъжда с него възможните версии и всички други въпроси от значение за законосъобразното му и успешно приключване. По време на досъдебното производство (т.е. преди делото да бъде предадено в съда) е най-добре да отнасяте всичките си въпроси, съмнения и опасения до следователя (дознателя) или прокурора.

Делото се изпраща на компетентния прокурор в двумесечен срок. Последният може да откаже да образува досъдебно производство, за което уведомява заинтересованите лица: пострадалия, неговите наследници и др.

Досъдебно производство се образува, когато са налице законен повод и достатъчно данни за извършено престъпление в района, който съответства на района на действие на съда, компетентен да разгледа делото.

По своя инициатива, респ. по жалба на пострадалия, неговите наследници и др. прокурор от по-горестоящата прокуратура може да отмени постановлението за отказ и да разпорежи образуване на досъдебно производство и започване на разследване.

Постановленията на разследващия орган се обжалват пред съответния прокурор. Постановленията на прокурора, които не подлежат на съдебен контрол, се обжалват пред прокурор от по-горестоящата прокуратура. Произнасянето на по-

2. За престъпления с по-малка степен на обществена опасност дело се образува по молба на пострадалия, наречена тѣжба. Подробното разглеждане на тази процедура не е предмет на настоящата книжка.

следния е окончателно. Жалбата срещу постановленията на органите на досъдебното производство можете да подадете в устна или писмена форма. Писмената жалба трябва да бъде подписана от Вас, а за устната се съставя протокол. Трябва да подадете жалбата чрез органа, който е издал постановлението, или направо до прокурора, който е компетентен да я разгледа в седмодневен срок от постановяването му или от връчването на преписа.

Когато съществува опасност свидетелят да не може да се яви пред съда поради тежко заболяване, продължително отсъствие от страната или по други причини, които правят невъзможно участието му в съдебно заседание, а също и когато е необходимо да се запазят изключително важни показания на свидетел, разпитът се извършва пред съдия.

Съдът решава дали да постанови мярка за неотклонение “задържане под стража” на заподозрения в извършване на престъпление. Ако извършител на престъплението е родител на детето и не е арестуван, може да се обърнете към съд с молба за ограничаване или лишаване от родителски права, както и промяна на начина, по който той/тя следва да вижда детето си. Искът се подава в компетентния съд по местоживее на ответника. В молбата си е добре да посочите номера, под който е заведено наказателното дело. Имайте предвид презумпцията, че всеки е невинен до доказване на противното с влязла в сила присъда.

По предложение на прокурора със съгласие на пострадалия или по искане на последния съответният съд може да забрани на обвиняемия да доближава детето Ви. Съдът разглежда незабавно предложението или молбата за това и се произнася с определение, което не подлежи на обжалване.

Разследващият орган съставя обвинително заключение, когато установи, че извършеното престъпление и участието на обвиняемия в него са доказани по несъмнен начин. След като събере целия доказателствен материал и реши, че е възможно извършването на престъпление, прокурорът изготвя **обвинителен акт** и го предявява в съда. Като родител на дете, станало жертва на престъпление, имате право да знаете, дали обвинителният акт е внесен в съда. Такава информация можете да получите в деловодството на следствието (дознанието) или прокуратурата.

За датата на първото съдебно заседание ще научите от призовката, с която Вашето дете и евентуално Вие ще бъдете поканени да дадете на показания. Може да проверите датата и лично в деловодството на съда.

12. Какво се случва в съда?

С оглед особеностите на българското съдопроизводство, може да се каже, че от Вас зависи да не допуснете детето Ви да се срещне с подсъдимия пред съдебната зала.

Очакването

Съдът би трябвало да съкрати до минимум времето, в което детето очаква реда си, за да даде показания, макар че не е длъжен да го прави по закон.

Възможно е обаче в деня на съдебното заседание гледането на делата да се забави и да се наложи детето Ви да чака дълго, докато бъде извикано в залата.

Добре е да носите със себе си играчка или книжка, с която да ангажирате вниманието на детето, докато чакате. По-малките деца с удоволствие вземат в съда

любимата си играчка. По-големите носят важни за тях предмети. Хубаво е да вземете със себе си нещо вкусно, сок или вода. Ако в сградата на съда има автомат за напитки, трябва да разполагате с подходящи монети.

Лица, които могат да присъстват в съдебната зала

По принцип съдебните заседания са публични. Разглеждането на делото или извършването на отделни съдопроизводствени действия става при закрити врати, когато това се налага за запазване на нравствеността, държавна тайна или самоличността на свидетел. Съдът провежда заседанието при закрити врати и за да се предотврати разгласяването на факти от личния живот на страните. На съдебно заседание, провеждано при закрити врати, могат да присъстват само лицата, на които председателят на съдебния състав разреши това.

Въпроси

Въпроси на свидетеля задават прокурора, частният обвинител, гражданският ищец и техните повереници, подсъдимият и неговите защитници. Председателят и другите членове на съдебния състав могат да поставят въпроси на свидетеля след изчерпване на въпросите на страните.

13. Решението на съда

Обикновено съдът не може да постанови присъда след провеждането само на едно съдебно заседание. Делата в съда продължават в рамките на няколко заседания, а интервалите между тях са от порядъка на месец-два. Всичко зависи от това колко сложно е делото и какви са обстоятелствата около него. За датата на следващото съдебно заседание ще разберете в съдебната зала или от получената призовка.

Решението за вината или невинността на обвиняемия, а също и за вида и размера на наказанието се взема от съдебен състав, който се състои от съдия и съдебни заседатели. Присъдата се обявява от председателя на съдебния състав незабавно, след като е подписана от всички негови членове. Присъдата се състои от диспозитив и мотиви. Когато изготвянето на мотивите е отложено, председателят обявява само диспозитива, подписан от всички членове на състава на съда. Мотивите могат да бъдат изготвени и след това, но не по-късно от петнадесет дни. При по-сложните дела мотивите се подготвят в срок от тридесет дни.

След постановяване на присъдата, подсъдимият, прокурорът, частният обвинител и гражданският ищец имат **право да обжалват**. Жалбата (протестът на прокурора) се подават в петнадесетдневен срок от обявяването на присъдата чрез съда, който я е постановил. Жалбата и протестът са писмени. В тях се посочват: съдът, до който се подават; от кого се подават и какво искане се прави; посочват се и неизяснените обстоятелства и доказателствата, които следва да се съберат и проверят от по-горестоящия съд.

Няма законово изискване, което да Ви задължава да използвате услугите на адвокат при изготвяне на жалбата, но е добре да се обърнете към професионалист, за да сте сигурни, че правите всичко както трябва.

14. Всичко това е толкова объркано и сложно. Необходимо ли е изобщо детето ми да дава показания в съда? Нали по-рано разказа всичко?

Да.

В България за наказателното производство е в сила принципът на непосредственост, което означава, че съдът лично трябва да се запознае с показанията на свидетелите. Родителите не могат да се противопоставят на разпита на детето особено, ако показанията му са важни за делото.

Имайте предвид, че детето не е длъжно да дава показания по въпроси, отговорите на които биха уличили в извършване на престъпление него, неговите родители, братя, сестри.

Няма долна възрастова граница за децата свидетели. Ако се появят съмнения дали детето, поради възрастта или своето развитие, може да дава показания, прокурорът на етапа на досъдебното производство или съдията в хода на съдебното производство, ще разпреди да се извърши експертиза, която да оцени възможностите на детето.

Задълженията на детето свидетел не се отличават от задълженията на свидетеля възрастен и включват: да се яви, когато бъде призовано; да разкаже всичко, което знае за извършеното престъпление; да отговаря на поставените въпроси; да остане на разположение, докато е необходимо. Само свидетел, който не може да се яви поради болест или инвалидност, може да бъде разпитан другаде.

Ако не осигурите присъствието на детето за провеждане на разпит, рискувате да платите глоба и да изпаднете в изключително неловката ситуация детето Ви да бъде доведено принудително за разпит.

15. Какво ще се случи след приключване на делото?

Когато излезете от съда, е добре да направите нещо, което ще зарадва детето. Нормално е то да се чувства уморено след даване на показанията. Не му обещавайте подарък или друг стимул за това, че „се е представило добре“ в съда. Похвалете го, че е казало истината, оценете високо усилията му.

Някои деца се обвиняват заради присъдата. Смятат, че не са били „достатъчно добри“ при даване на показанията. Детето може да реши, че съдията не му е повярвал и го е заподозрял в лъжа, особено ако подсъдимият е оправдан. То може да преживее трудно и постановяването на тежка присъда, когато подсъдимият е негов близък.

Убедете детето си, че да се казва истината е нещо много важно. Обяснете му, че не е виновно за решението на съда. Разговаряйте с него за чувствата, които изпитва. Позволете му да изрази гняв, привързаност или тревога за осъдения. Естествено е, много деца преминават през това. По никакъв начин не демонстрирайте неодобрение.

Полезни контакти

- Държавна агенция за закрила на детето**
Адрес: гр.София, ул."Триадица" N2, Тел. (02) 933 90 50, Факс (02) 980 24 15
E-mail: stopecch@sacp.government.bg
- Към ДАЗД, Главна Дирекция "Контрол по правата на детето"**
Директор - тел. (02) 9339040,
Началник отдел "МНОСПД" - тел. (02) 9339039
- Териториални отдели на ГДКПД**
Отдел София (02) 933 90 35 и (02) 933 90 39; тел./факс 933 90 44,
Отдел Пловдив тел./факс: (032) 64 97 98,
Отдел Русе тел./факс: (082) 82 69 72,
Отдел Враца тел./факс: (092) 66 65 25
Отдел Варна тел./факс: (052) 64 24 25,
Отдел Бургас тел./факс: (056) 82 71 53
- Горещи линии за помощ и подкрепа на деца и юноши**
София град - община Триадица (02) 958 50 00, Благоевград (073) 177
- Денонощна гореща телефонна линия за жени, юноши и деца, преживели насилие**
(02) 981 76 86
- Български червен кръст телефони на доверието:**
София (02) 963 24 44
Пловдив (032) 61 51
Русе (082) 23 60 00
Ямбол (046) 32 904
- Фондация "Партньори-България"**
Адрес: гр.София, ул."Ген. Паренсов" N 37А, ет. 2,
Тел. (02) 963 26 77 и (02) 963 26 88
- Агенция за социално подпомагане**
Адрес: гр.София, ул."Триадица" N 2, Тел. (02) 8119 607 и (02) 935 05 39
E-mail : asppr@asp.government.bg

Отдели за закрила на детето (ОЗД) към дирекциите “Социално подпомагане” (ДСП) в градовете		Отдели за закрила на детето към дирекциите “Социално подпомагане” на територията на София град	
Благоевград	(073) 85 443	Сердика	(02) 936 05 47
Бургас	(056) 84 52 97	Връбница	(02) 36 21 92
Варна	(052)30 64 64	Лозенец	(02) 65 11 79
Велико Търново	(062) 60 00 19	Възраждане	(02) 929 26 53
Видин	(094) 60 16 41	Красно село	(02) 952 06 18
Враца	(092) 65 243	Оборище	(02) 945 53 14
Габрово	(066) 25 595	Слатина	(02) 973 35 96
Добрич	(058) 27 739	Младост	(02) 974 41 78
Кърджали	(0361) 62 608	Люлин	(02) 927 27 69
Кюстендил	(078) 52 039		
Ловеч	(068) 24 498		
Монтана	(096) 45 179		
Пазарджик	(034) 44 59 29		
Перник	(076) 60 38 65		
Плевен	(064) 80 0112		
Пловдив	(032) 64 39 64		
Разград	(084) 26 948		
Русе	(082) 82 02 52		
Силистра	(086) 22 739		
Сливен	(044) 25 318		
Смолян	(0301) 28 956		
Стара Загора	(042) 60 54 82		
Търговище	(0601) 62 634		
Хасково	(038) 66 47 42		
Шумен	(054) 61 354		
Ямбол	(046) 62 721		